

TYÖKALUPAKKI

**LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALLAN VASTAISEEN
TYÖHÖN ETELÄ-KARJALAN ALUEELLA**

Sisältö

TYÖNTEKIJÄN MUISTILISTA	3
TOIMINTAOHJE AIKUISTEN VÄLISESSÄ LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTATILANTEESSA	4
TOIMINTAOHJE EPÄILTÄESSÄ LAPSEN PAHOINPITELYÄ TAI SEKSUAALISTA HYVÄKSIKÄYTTÖÄ	5
KUN LAPSI KERTOO SINULLE VÄKIVALTAKOKEMUKSESTAAN	6
KUN LAPSI KERTOO SINULLE SEKSUAALISESTA HYVÄKSIKÄYTTÖ- KOKEMUKSESTAAN	6
KOHDATESSASI VÄKIVALLAN TEKIJÄN	7
TURVASUUNNITELMA (väkivaltaa kokeneelle)	8
TÄRKEITÄ YHTEYSTIETOJA	10

TYÖNTEKIJÄN MUISTILISTA

- Olet ammattiroolissa
- Pyri luomaan luottamuksellinen ilmapiiri, ohjaa asiakas rauhalliseen tilaan
- Anna asiakkaalle aikaa kertomiseen, kuuntele, älä kiirehdi ja ole ihmisenä läsnä
- Rohkaise asiakasta puhumaan asiasta. KYSYMYKSIÄ TYÖSKENTELYN TUEKSI
  - Vaivaako jokin asia sinua?
  - Mistä olet huolissasi?
  - Kerro mitä on tapahtunut?
  - Oletko kokenut väkivaltaa?
  - Onko tällä hetkellä välitöntä väkivallan uhkaa?
  - Mitä väkivalta sinun mielestäsi on?
  - Kohdistuuko väkivalta lapsiin?
  - Onko kukaan kysynyt sinulta väkivallasta?
  - Kenelle olet asiasta puhunut?
  - Oletko aiemmin hakenut apua, mistä?
- Älä kyseenalaista asiakkaan kertomusta väkivallasta
- Älä syyllistä asiakasta, mutta älä myöskään lähde moittimaan väkivaltaa tehnyttä, sillä asiakas voi joutua puolustamaan väkivaltaa tehnyttä
- Muista, että kohtaat kriisissä olevan ja mahdollisesti traumatisoituneen asiakkaan
- Hyväksy hänen ristiriitaiset tunteensa, älä kumoa niitä
- Ota vastaan asiakkaan reaktiot levollisesti; asiakas voi itkeä, hänellä voi olla ahdistusta, tuskaisuutta, aggressiivisuutta, hajoamisen tunnetta jne.
- Anna tietoa väkivallasta ja sen aiheuttamista seurauksista
- Dokumentoi kuulemasi tapahtumat, havaintosi ja mahdolliset vammat huolellisesti

TOIMINTAOHJE AIKUISTEN VÄLISESSÄ LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTATILANTEESSA

- Puutu asiaan. Muista, että olet tärkeä henkilö lähisuhde- ja perheväkivaltakierteen katkaisemisessa
- Varmista kaikkien läsnäolijoiden turvallisuus. Kysy lääkärin tarpeesta ja tarvittaessa ohjaa asiakas lääkäriin
- Keskeistä on muistaa, ettei väkivalta ongelmana häviä itsestään. Ota asia rohkeasti puheeksi osapuolten kanssa ja tarjoa tukimuotoja
- Keskustele avun hakemisen tärkeydestä. **Muistuta että väkivalta on rikos ja sillä on tapana uusiutua ja raaistua ilman ulkopuolista apua!**
- Tee tarvittaessa asiakkaan kanssa turvasuunnitelma
- Muistuta väkivaltaa kokenutta todistusaineiston keräämisen ja tallettamisen tärkeydestä (lääkärissä käynti, vammojen valokuvaaminen, tapahtumatietojen muistiinpano, viestit ym.), vaikkei asiasta tehtäisikään rikosilmoitusta
- Kerro lastensuojeluilmoituksesta, mikäli perheeseen kuuluu lapsia. Tee aina kirjallinen lastensuojeluilmoitus huolimatta siitä, ovatko lapset paikalla vai eivät. Ilmoitus tehdään lastensuojelun päivystykseen.

TOIMINTAOHJE EPÄILTÄESSÄ LAPSEN PAHOINPITELYÄ TAI SEKSUAALISTA HYVÄSIKÄYTTÖÄ

- Rauhoita tilanne ja pysy itsekkin rauhallisena. Kirjaa ylös tapahtumatiedot, lapsen/nuoren mahdollisesti kertoma sanotarkasti. Lasta ei saa tentata eikä kuulustella asiaan liittyen. Ole läsnä ja kuule ja kuuntele.
- Testaa omat havaintosi. Jaa huoli epäilystä työtoverin tai esimiehen kanssa, jos se suinkin on mahdollista.
- Tee aina lastensuojeluilmoitus lastensuojelupäivystykseen (lastensuojelulaki 25 §). Ilmoitus tulisi mieluiten tehdä kirjallisesti, mutta sen voi kiireellisissä tapauksissa tehdä puhelimitse. Lastensuojeluviranomaiset arvioivat tarpeelliset jatkotoimenpiteet. Muita viranomaisia konsultoidaan tarvittaessa.
- Velvollisuutenasi ammattilaisena on tehdä ilmoitus poliisille silloin, kun on perusteltua syytä epäillä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä tai lievää vakavampaa pahoinpitelyä.
- Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tai pahoinpitelyepäilyn ollessa poliisitutkinnassa, ei muiden ammattilaisten tule kuulustella tai tentata lasta asiaan liittyen. Jos lapsi ottaa asian itse esille, anna hänen kertoa vapaasti tapahtumasta. Asia tulee kuunnella ja kirjata ylös mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti.
- Jos oletetusta tapahtuma-ajasta on kulunut enintään viikko, asian selvittäminen aloitetaan päivystystapauksena, esim. viemällä lapsi lääkärin tutkimuksiin.
- Lastensuojeluviranomaiset tai poliisi ryhtyvät tarvittaessa toimenpiteisiin edunvalvojan määräämiseksi lapselle.

KUN LAPSI KERTOO SINULLE VÄKIVALTAKOKEMUKSESTAAN

- Ota lapsen kertoma vakavasti, älä epäile
- Vahvista lapsen luottamusta, anna aikaa kertomiseen, esim. seuraavalla tapaamisella
- Rohkaise häntä kertomaan mieltä painavat asiat
- Puhu asioista oikeilla nimillä
- Kuvaa lapselle väkivaltakokemusten aiheuttamia tunteita ja seurauksia
- Älä anna vääriä lupauksia. Kerro rehellisesti, että voit joutua viemään asiaa eteenpäin puhumalla asiasta muille auttajatahoille. Keskustele lapsen kanssa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja mikäli mahdollista, ole yhteydessä lastensuojeluviranomaisiin lapsen läsnä ollessa
- Varmista lapsen turvallisuus
- Tee aina lapsen kanssa yhdessä turvasuunnitelma
- Osoita, että lapsi on toiminut oikein kertoessaan väkivaltakokemuksistaan
- Muistuta, ettei lapsi ole syyllinen väkivaltaan
- Kerro, mitä aiot seuraavaksi tehdä
- Kerro, että lapsen perhettä autetaan

KUN LAPSI KERTOO SINULLE SEKSUAALISESTA HYVÄKSIKÄYTTÖ- KOKEMUKSESTAAN

- Kuuntele lasta rauhallisesti, sillä lapsi osoittaa sinulle asiasta kertoessaan luottamusta
- Anna lapsen kertoa vapaasti tapahtumasta, älä ”kuulustele” tai ”tenttaa”
- Paina mieleesi ja kirjaa lapsen kertoma mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti – kirjaa lapsen käyttämällä kielellä
- Kirjaa havaintosi lapsen käyttäytymisestä
- Arvioi lapsen tilanne ja turvallisuus

KOHDATESSASI VÄKIVALLANTEKIJÄN

- Anna tekijälle mahdollisuus tulla kuulluksi hänen omin sanoin
- Arvosta tekijää ihmisenä, älä tuomitse
- Keskustele suoraan ja rehellisesti tapahtuneesta
- Esitä selkeä kanta väkivallan vääryydestä
- Kerro väkivallan aiheuttamista seurauksista
- Arvioi väkivallantekijän oma kriisiavun ja muun tuen tarve
- Ohjaa tekijää hakemaan apua väkivaltaongelmaan. Kerro, että väkivallalle on aina vaihtoehto.
- Korosta tekijän vastuuta omasta väkivaltaisuudestaan
- Kerro lastensuojeluilmoituksesta lapsiperheissä
- Kerro väkivallan olevan yleisen syytteen alainen rikos

TURVASUUNNITELMA (väkivaltaa kokeneelle)

1. MIETITTÄVÄ/ SUUNNITELTAVA ETUKÄTEEN:

- Turvallinen tie ulos (ovet/ikkunat)
- Turvallinen huone, minne paeta (ulospääsymahdollisuus, ei vahingoittavia esineitä)
- Paikka minne mennä (ystävät, sukulaiset, turvakoti)
- Puhelin helposti saatavilla (valmiiksi mietittynä keneen ottaa yhteyttä)
- Selitys, jonka avulla pääsee ulos; joku rutiini, jonka takia normaalistikin käy ulkona säännöllisesti (roskien vienti)
- Miten ylipäätään pääsee pakoon, jos kumppani tavoittaa

2. HUOMIOITAVA

- Merkit, jotka ennakoivat mahdollista väkivaltaa esim. puhetapa, alkoholin käyttö, ilmapiirin kiristyminen, fyysiset merkit: hengityksen tiheneminen, sormien puristuminen nyrkkiin, ilmeet ja eleet
- **Riidasta vetäytyminen ajoissa. ulos ennen kuin väkivalta alkaa!**
- **Jos ei ehdi pakoon, pään ja vatsan suojaaminen kumartamalla ja käsillä suojaten. Äänekäs huuto!**

3. KÄYTÄNNÖN APUKEINOJA

- Tärkeiden numeroiden tallentaminen puhelimeen: **hätänumero ja poliisi 112**, ystävien ja sukulaisten numerot ja mm. turvakodin numero
- Uuden puhelinnumeron ottaminen ja sen salaaminen. Henkilön estäminen sosiaalisessa mediassa.
- Lukkojen vaihtaminen asuntoon tarvittaessa.
- Mahdollisimman vähän yksin, koska väkivallan uhka moninkertaistuu, kun on lähtenyt pois väkivallan tekijän luota
- Päivittäisten rutiinien vaihtelu (matkareitit, lähtöajat)
- Mahdolliset tapaamiset paikkoihin, joissa on muitakin ihmisiä
- Väkivallasta tai vaarasta kertominen työpaikalla, päiväkodissa, mahdollisesti naapureille tieto väkivallasta, jotta he osaavat soittaa apua kuullessaan epäilyttäviä ääniä
- Tunnussana, jonka perusteella ystävä tai naapuri tietää olevan hätätilanne
- Jos tapahtumalla on silminnäkijöitä tai kuulijoita, heidän yhteystiedot tulee ottaa ylös heti tapahtuman jälkeen (tärkeää todistusaineistoa)

- Uhkaukset ja kontaktit tulee kirjata ylös päivämäärineen ja kellonaikoineen (tekstiviestit, puhelinpuhutus, kirjeet, kuvakaappaukset some-viesteistä). Myös väkivaltaisuuDET ja muistikuvat kirjattava ylös mahdolliseksi todistusaineistoksi (rikosilmoituksen teko, lähestymiskiellon hakeminen)
- Rahan säästäminen lähtöä varten (bussi, taksi). Oma salainen pankkitili, jonne voi tallentaa mahdollisuuksien mukaan rahaa äkillisiä tarpeita ja tulevaisuutta varten
- Mieti missä kotona säilytät tai pakkaa valmiiksi laukku:
  - Rahaa, varapuhelin, vara-avaimet
  - Tärkeät asiakirjat (pankkikortti, verkkopankkitunnukset, kelakortti, passi yms.)
  - Hygieniavälineet ja lääkkeet
  - vara vaatteet
  - Turvalaukkua voit säilyttää myös ystävän tai omaisen luona
  - Tavaroiden hakeminen voidaan järjestää myös myöhemmin turvallisesti. Tarvittaessa poliisilta voi kysyä virka-apua turvallisuuden varmistamiseksi.

4. JOS LAPSIA

- Lapset aina mukaan, koska puoliso voi kiristää/käyttää valtaa lasten kautta.
- Lasten opettaminen soittamaan hätänumeroon tarvittaessa.
- Lapsille kertominen ennakkoon mahdollisesta lähdöstä.
- **Keskustele väkivallasta sekä siitä, miten toimitaan hätätilanteessa!**

Tärkeitä yhteystietoja

Paikallisia palveluita lähisuhde ja perheväkivaltilanteisiin:

Yleinen hätänumero/ poliisi 112

EKSOTE: www.eksote.fi

Sosiaalipäivystys virka-ajan ulkopuolella: 040 651 1828

Lastensuojelun päivystysnumero: 040 353 9970

Turvakoti: 040 351 6477

Poliisi/ Kaakkois-Suomi: <http://www.poliisi.fi/kaakkois-suomi/yhteystiedot>

vaihde (ma-pe klo 8-16.15) puh. 0295 430 331

Rikosuhripäivystyksen Lappeenrannan palvelupiste:

<http://www.mielenterveysseurat.fi/lappeenranta/rikosuhripaivystys-riku/>

050 501 7994

Etelä-Karjalan Jussi-työ:

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/ek-perhetyo/toiminta/>

040 765 4953

Valtakunnallisia palveluita:

Poliisi: www.poliisi.fi

Rikosuhripäivystys: www.riku.fi

Oikeuslaitos: www.oikeus.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: www.thl.fi

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ekaisytyo

Apua (verkossa) perheväkivaltaan: www.nettiturvakoti.fi

Lähisuhdeväkivalta ja naiseen kohdistuva väkivalta: www.nollalinja.fi www.naistenlinja.fi

Väkivaltaa käyttäville naisille: www.maria-akatemia.fi <https://naisenvakivalta.fi/>

Väkivaltaa kokeneille/käyttävälle miehille: www.miessakit.fi

Lapsiperheille ja pariskunnille: www.ensijaturvakotienliitto.fi

Seksuaalirikoksen uhrille: www.tukinainen.fi

Maahanmuuttajaisille apua: www.monikanaiset.fi

Vaino (eron jälkeen): www.varjohanke.fi

Kunniaväkivalta, pakkoavioliitto, sukuelinten silpominen: www.ihmisoikeusliitto.fi

Ihmiskauppa: www.ihmiskauppa.fi

Parisuhde, ero, perhe, seksuaalisuus: www.vaestoliitto.fi

Lähisuhdeväkivalta ja naiseen kohdistuva väkivalta: Nollalinja www.nollalinja.fi 080 005 005

Nettilinkit tarkastettu 5.4.2018